

SEDEM AKUPUNKTURNIH TOČK

nujnih družbenih sprememb

Dogodki, ki smo jim priče v zadnjem obdobju, potekajo v znamenju duhovnega prebujenja. Ozaveščeni posamezniki jemljejo oblikovanje civilne družbe vedno bolj v svoje roke in mi sodimo mednje, kajti kreiranje okolja iz eksistenčnega preudarka je naša osrednja naloga. Spoznavamo, da so točke svetlobe zasejane za slehernega od nas in prav je, da temu razmahu aktivno prispevamo. Predstavljamo izvirne točke za soodgovorno oblikovanje naravnega in socialnega okolja, iz katerih vodi pot k slehernemu človeku in človeški skupnosti, ki na tem mestu, tukaj in zdaj, deluje v duhu boljše prihodnosti.

V zvezi s tem si moramo zastaviti vprašanje, kaj je jedro našega angažiranja? Kaj je za vsakogar od nas bistveno na polju družbene angažiranosti? Sta to Zemlja in človek, ki sta v središču? Ali nas žene moč socialno-politične angažiranosti, poštena praprodukcija kot podlaga za zdravo gospodarstvo? Je to globoka ljubezen do zemlje, ki nas nosi in hrani?

Duhovno prebujenje je obrat navznoter k vsebinskim izvorom našega bivanja. To je korak, ki ga iz dneva v dan resneje dojemamo in udejanjamo. Pri tem nismo sami, kajti širom sveta se srečujejo skupine ljudi, ki se na ravni dialoga ali višjih oblik komuniciranja ukvarjajo z izvorom našega bivanja. Pri tem se vsak sooča z vprašanjem zveze svojega individualnega življenjskega impulza z impulzom skupne prihodnosti. Nastopil pa je čas, da te poglede zgostimo, pestrost uredimo ter jih oblikujemo v enotno podobo. To bomo dosegli z nadaljevanjem dialoga, ki bo osredotočen na vsebino in utemeljen na izkušnjah. Cilj je, da skupaj dosežemo aktualno formulacijo načel, ki so bistvena za prihodnost.

Pred nami je torej obdobje aktivnega delovanja, saj je čas, ki ga živimo, poln izzivov. Predvsem izzivov, ki so botrovali omenjenim dogodkom in kažejo da:

- kriza današnjega časa ni le finančna ali gospodarska, temveč je kriza zavesti,
- izhod iz obstoječega stanja ni mogoč z revolucijo, temveč z evolucijo,
- prihodnosti ni moč doseči zgolj z razumom, potrebna je tudi volja.

Kriza, ki jo doživljamo, se ne vrti okrog zloma finančnega sistema ali ekonomije. Resnična kriza zadeva duhovni zlom splošnih ekonomskih načel. Tako kot je padec berlinskega zidu 1. 1989 zaznamoval zlom socialistične družbene ureditve in gospodarstva, je finančni zlom na Wallstreetu 1. 2008 zaznamoval zlom neoliberalnega fundamentalizma. Toda javne razprave o tem niso bistveno drugačne od tistih, ki smo jim bili priče v preteklosti in ki so nas v to krizo pripeljale.

Finančna kriza je le del v vrsti velikih izzivov današnjega časa, kot so: energijska kriza, okoljska kriza, prehranska kriza, varnostna kriza, kriza vodenja, zdravstvena kriza, kriza izobraževanja, podnebna kriza in splošna kriza dogovarjanja.

Vsako od teh področij je doslej imelo svoj lastni diskurz, svoje konference, rešilne programe in na vseh teh področjih so angažirani ljudje, ki so pripravljeni na spremembe, ki se trudijo po najboljših močeh in z najboljšimi nameni. Vendar sta doslej manjkala dva pogoja:

1. Diskurz med posameznimi področji, še posebej o tem, kakšna je njihova soodvisnost,
2. Diskurz o sistemskih vzrokih, ki celoten vzorec kriz reproducirajo

Najpomembnejši vzrok za nastanek sedanjih kriz je naše lastno dojetje, kako gospodarska razmerja kolektivno mislimo oziroma jih sploh ne mislimo. V zvezi s tem je bil 1. 2009, pod okriljem MIT inštituta

(Massachusetts Institute of Tehnology) v Cambridgu, ustanovljen Presencing Institute, ki preučuje oblike transformacije obstoječega družbenega modela v zeleno, vključevalno in regenerativno naravnano ekonomijo. Delo inštituta poteka v obliki seminarjev v okviru katerih se oblikujejo izhodišča, ki temeljijo na novi miselnosti, boljši izmenjavi in skupnih aktivnostih v smeri trajnostnega gospodarskega razvoja. Na ta način nastaja neke vrste Skupnost za ekonomsko transformacijo, ki je doslej izoblikovala sedem izhodišč, imenovanih Sedem akupunkturnih točk, ki omogočajo aktiviranje temeljnih socialnih sprememb. S tem procesom, ki se je pričel s seminarjem pod taktirko Clausa Otta Scharmerja, vodje Presencing inštituta, februarja 2011 na Goetheanumu pri Baslu, je povezano tudi svetovno biodinamično gibanje.

1. Nove oblike koordiniranja

Družbena menjava, ki izvira iz skupne zavesti in volje

Prva akupunkturna točka zadeva evolucijo mehanizmov koordiniranja, ki močno vplivajo na delitev dela. Kako pomembno je to področje, opazimo že, če se ozremo na podnebne spremembe in obstoječo revščino. Oba primera terjata spremembo v zavesti ljudi, hkrati pa tudi obsežne privatne in javne investicije v nove infrastrukture, v kreiranje lokalnih skupnosti in ekosistemov, ki zmorejo vzpostaviti verige od proizvajalcev do uporabnikov.

Na politični ravni sem sodijo elementi skupnega planiranja z elementi neposredne demokracije. Celotna mreža v zvezi s specifičnimi sistemi mora postati transparentna (open minded), empatična in vključevalna (open hearted) ter orientirana k tržni menjavi na način, ki bo ljudem v pomoč (open willed).

Elemente te nove forme srečujemo na primer ob naravnih nesrečah. Takrat se ljudje povežemo, skupaj odločamo o naslednjih korakih in vzpostavimo menjavo, ki uteleša skupno pozornost in skupno voljo, ki se pojavi v dani situaciji na danem mestu. Tovrstna koordinacija nam danes manjka na skoraj vseh področjih družbe.

2. Vzpostavljanje pravic za življenjsko pomembne dobrine

Druga akupunkturna točka zadeva evolucijo lastniških pravic. Tržišča brez privatne lastnine se niso izkazala kot posebno uspešna. To lahko vidimo iz vzhodnoevropske situacije po l. 1990 ali nekaterih južnoameriških držav. Po drugi strani pa obstajajo družbe z ekonomijo, ki že meji na kapitalizem 3.0. Te so pred novimi izzivi, ki niso rešljivi skozi privatizacijo na način, kot smo ga spremljali po zlomu finančnih trgov l. 2008.

Če vzamemo v obzir širša ekonomska razmerja, opazimo, da so stroški v privatnih družbah nekaj drugega kot stroški v socialni sferi. To je odvisno od tega, katere eksterne stroške ekonomisti upoštevajo. Podjetje, ki onesnažuje zrak, ne plača praviloma nič za uporabo "omejene" naravne dobrine. Prav tako tudi kmet ne plača nič za zastrupljanje vode, če jo onesnaži s pesticidi. Nasprotno pa mora ekološki kmet svoje pridelke prodajati po višjih cenah, čeravno družbo konvencionalni pridelki, upoštevajoč socialne, zdravstvene in ekološke stroške, stanejo neprimerno več. Danes stroški v privatnem sektorju tudi praviloma niso odraz socialnih in trajnostnih stroškov.

Peter Barnes, avtor knjige Kapitalizem 3.0, vidi rešitev omenjenih problemov z vzpostavitvijo nove vrste lastniških pravic imenovanih: Pravice do družbenih dobrin. Omenjene pravice lahko učinkovito delimo preko fonda za javne dobrine v obliki dovoljenj, ki bi pripadale vsakemu državljanu ter tudi družbeni skupnosti za investicije v javno infrastrukturo.

Primer takšnega delovanja je Alaska Permanent Fund. Omenjeni fond pridobiva 25% prihodkov od prodaje nafte in zemeljskega plina, ki se kot dobrini izkoriščata v imenu sedanjih in prihodnjih generacij.

Najpomembneje pri takšnem fondu je, da ne sledi zgolj profitu, kot je to primer privatnih družb, ali politično usmerjenim interesnim skupinam, kot je to pogosta praksa v državnih podjetjih, pač pa je usmerjen v trajnostno ohranjanje in izrabo specifične družbene dobrine, ki jo vselej izrabljamo tudi v imenu prihodnjih generacij.

Podoben primer je preoblikovanje kmetije v t.i. Treuhand lastniško obliko, pri kateri se zavežemo za trajnostno kmetijstvo in ustvarjanje socialne zavesti. S takšno obliko lahko ustvarimo mnogo boljše pogoje za investicije in sklenemo nova partnerstva s tistimi, ki si prizadevajo za nove socialno-ekonomske in ekološke prakse. Pri tem bomo to, kar smo izgubili, skozi delež privatne lastnine preoblikovali v denar. To, kar pa smo pridobili, pa je mnogo boljša podlaga za ekonomsko fazo 3.0.

3. Zagotavljanje temeljnega dohodka ter dostopa do zdravstvene oskrbe, izobraževanja in podjetniškega potenciala

Tretja akupunkturna točka zadeva evolucijo dela in prihodkov. Kaj pa je tukaj izhodišče?

V tem času živi tri do štiri milijarde ljudi na našem planetu v revščini. Ali je zato krivo pomanjkanje produktov? Vsekakor ne. Globalno gledano premoremo več proizvodov, kot jih je moč prodati. Kje je torej problem? Problem so prihodki. Ljudem manjkajo prihodki, da bi lahko proizvode kupili. Zakaj? Zato, ker smo s svojo miselnostjo še vedno v kapitalizmu 1.0 in menimo, da prihodki pripadajo samo tistim, ki se ukvarjajo s pridobitnim delom. Toda številni že danes prejemajo prihodke iz nepridobitnega dela. In če lahko oligarhija na Wallstreetu zapravi milijarde dolarjev za družbeno nekoristne stvari, ali ne bi del denarja namenili tudi tistim, ki so v tej krizi utrpeli največjo škodo?

Temeljni izziv se torej glasi: smo pripravljeni sprejeti, da nismo drug od drugega ločeni, ampak, da smo ekonomsko in socialno soodvisni ter v družbeno skupnost povezani ljudje. In če se s tem strinjamo, potem se iz te večplastne povezave razvije vprašanje: Smo si pripravljeni seči v roke? Če je odgovor pritrdilen, potem mora priti do čimprejšnje ekonomske intervencije. Torej do osnovne pravice do temeljnega dohodka, ki bo kombinirana s prostim dostopom do zdravstvene oskrbe in izobrazbe in bo podlaga za to, da bo vsakdo lahko uresničil svoja stremljenja in sanje.

V predkapitalističnem času ni bilo malo tistih, ki so živeli od prodaje ljudi kot sužnjev. V kapitalizmu je to kar se prodaja, čas ljudi. Kljub številnim regulacijam se v tej odvisnosti nahajamo še danes, v času kapitalizma 2.0. Kako pa bo delo zgledalo v času kapitalizma 3.0? Postalo bo neodvisno. Vsi bomo podjetniki in ne le ljudje, ki prodajamo svoj čas.

4. Vzpostavljanje odprtega in transparentnega denarnega sistema

Četrta akupunkturna točka zadeva evolucijo denarja in kapitala. Bernhard Lietaer v svojem delu Prihodnost denarja (The Future of Money) trdi, da je največji problem sedanjega denarnega sistema v njegovi preveliki eficientnosti. Ta sistem se osredotoča na kratkoročne finančne profite, ki povzročajo neslutene stranske učinke, ki uničujejo dolgoročno vitalnost, stabilnost in preživetje sistema samega. Njegova usmeritev nosi

sestavine Wallstreet - kapitalizma, za katerega je značilno, da privatizira profite, istočasno pa socializira izgube.

Vprašanje, ki si ga moramo zastaviti, je: Kaj je dejanska naloga denarja in v kakšnem odnosu mora biti finančni sektor do realnega gospodarstva? Profiti finančnega sektorja so med leti 1973 in 1985 poskočili iz 16% na 41%. Ali to pomeni, da je finančni sektor res toliko prispeval k vrednosti gospodarstva? Kar pozabljamo, ko Wallstreet - financarji govorijo o ustvarjeni vrednosti, je, da denar ni blago in da denar nima vrednosti brez realnega gospodarstva, od katerega je odvisen. Če denar ni blago, kot so to drugi produkti, ga moramo pričeti pojmovati drugače. Kaj je potemtakem denar? Denar uteleša sorazmerje oziroma vrednost gospodarstva. Denar je pravica, do ustreznega vrednostnega deleža (posesti ali storitve), ki ga ustvari realno gospodarstvo.

Denar je za realni sektor to, kar je za človeka krvni obtok, ki pri življenju ohranja vse dele telesa. To pomeni, da morajo institucije, ki skrbijo za cirkulacijo denarja po kolektivnem gospodarskem organizmu delovati tako, da oskrbujejo celoten organizem ter da denarja ne plenijo. Nesmiselno tlačenje denarja v finančni sistem ne koristi realnemu sektorju. Nasprotno, že uveljavljena praksa plačil bonusov preko finančnega sistema kaže, da to gospodarstvo uničuje.

Jedro argumentacije ne cilja v propad individualne etike ampak v samo formo sistema. Današnji sistem sestoji iz presežka denarja in kapitala na področjih, ki ustvarjajo visoke profite, čeprav ta področja ne prinašajo velikih koristi za okolje in socialo. Po drugi strani pa imamo področja, kjer denarja primanjkuje, čeprav so družbeno zelo pomembna. Slednja sicer ne ustvarjajo finančnih profitov, imajo pa visok socialni donos. Situacija je torej takšna, da je preveč denarja na področjih, ki niso tako zelo družbeno pomembna in premalo na področjih, kjer bi bila vlaganja nemudoma potrebna.

Zakaj je temu tako? Zato, ker je današnji sistem tako naravnan. Rešitev je, da ga ponovno premislimo in preoblikujemo tako, da bodo področja uravnovežena. V nasprotnem primeru lahko pričakujemo ponovne zlome. Potrebujemo sistem, ki bo služil različnim gospodarskim in družbenim področjem, njihovim različnim razvojnim ter finančnim potrebam in dejavnostim.

Ali že lahko mislimo denar tako, da bo bolje služil gospodarskim in socialnim potrebam? Lahko! Primer je odločitev Billa Gatesa in Warrena Buffeta, da levji delež premoženja preneseta na fundacijo Bill & Melinda Gates Foundation, ki investira v projekte s socialno misijo. Pri tem ne gre le za velikopotezno gesto izjemnih osebnosti, pač pa za nov pomen, ki ga denar dobiva s tem ko se iz področja, ki je prekapitalizirano, pretaka na področje, ki je podkapitalizirano ter tako izravnava siceršnja neravnovesja.

Naslednji primer je vzpostavljanje komplementarne valute, ki podpira regionalno gospodarstvo ter preko številnih ekoloških in okoljskih projektov prinaša neposredne koristi svojemu okolju. Lokalna komplementarna valuta lahko pomembno prispeva tudi k zmanjšanju valutnih tveganj.

Tretji primer pa je predlog, da Wallstreet - sistem prične delovati kot odprta in transparentna web - platforma, ki bi omogočala neposredno povezavo med lastniki kapitala in tistimi, ki denar potrebujejo. Takšne platforme že obstajajo. Primer je organizacija www.prosper.com, kjer posojilodajalec in posojilojemalec stopita v neposredno zvezo. Omenjena organizacija ima že preko milijon uporabnikov. Podobna platforma obstaja tudi v Nemčiji (www.betterplace.org).

5. Kreiranje odprtokodnih tehnologij za družbene inovacije

Peta akupunkturna točka zadeva evolucijo tehnologij. Tehnologije in dostop do njih so odločilne za mnoge kompleksne izzive družbe 21. stoletja. Katere povezave so tukaj pomembne? En aspekt je, da se visoko interesanten razvoj patentnih pravic preoblikuje v odprtokodne tehnologije. Drugi aspekt je, da se spremeni narava tehnologij: iz orodja (kot je npr. kladivo) preko sistema (kot je npr. Microsoft Office, ki ponuja celo paleto možnih aktivnosti, integriranih v ta isti sistem) v odprtokodno platformo (kot npr. internet), ki omogoča prosti dostop kreativni in visoko kooperativni družbi (kjer se izmenjujeta svoboda in kreativnost). Tretji aspekt pa je, da se globalno gledano levji delež raziskav in razvoja udinja komercialnemu profitu in ne socialnim potrebam. Iz tega razloga farmacevtska podjetja zanemarjajo slabitve prihodkov afriških prebivalcev, iz istega razloga avtomobilski koncerni zanemarjajo problem odsluženih avtomobilov itd.

V zvezi z velikimi izzivi klimatskih sprememb in svetovno revščino nam je jasno, da sta potrebna dva ukrepa: obsežne javne in privatne naložbe v izvorne tehnologije za trajnostno preobrazbo ter vzpostavljanje takšnega dostopa do teh tehnologij, ki bi imel funkcijo globalnega vzvoda. Z drugimi besedami: dostop do omenjenih tehnologij se ne sme omejevati na način, kot je danes v veljavi. To še posebej velja za regije, ki so v zaostanku in nove tehnologije nemudoma potrebujejo, vendar si jih ne morejo privoščiti.

Končno sta esenca tehnologij in moč, ki poganja gospodarstvo eno in isto: To je ustvarjalna sposobnost ljudi!

Izvorni pomen pojma tehnologija prihaja iz grške besede *techne* in pomeni umetnost. To, s čimer se navsezadnje ukvarja vsak človek, je ustvarjanje dobrin. Gre za sposobnost s pomočjo katere pridemo v stik z ustvarjalnostjo. Prav to pa je tudi končni cilj tehnologij.

6. Ustanovitev globalne politično-vodstvene šole za zeleno preobrazbo

Šesta akupunkturna točka zadeva evolucijo vodenja in izobraževanje. Katere specifične sposobnosti so odločilne za našo misijo v 21. stoletju, ne glede na to ali gre za gospodarstvo, socialno podjetništvo, vodenje, medije ali druga delovna področja?

Scharmer na prvo mesto postavlja način reševanja problemov. Tako v avtomobilski kot računalniški industriji, zdravstveni ali šolski vzgoji, vladni službi ali drugod, je način vedno isti: vodstva nastale probleme rešujejo s splošno večino. Preko tega ne gre nikoli. Toda menedžerji in vodstva imajo danes probleme, ki od njih zahtevajo počasno ponotranjanje, preobražanje, povezovanje, sledenje in pričutenje. Temu, kar bi želeli, da se zgodi, se morajo odpreti ne glede na lastna prepričanja. Hkrati morajo vse to izvajati skupaj. In ko se utrne iskra inspiracije, se morajo nanjo skoncentrirati in na njej delati. Graditi majhne prototipe za prihodnost - male eksperimente, ki omogočajo raziskovanje prihodnosti.

To so sposobnosti, ki so danes potrebne v vsakem poklicu, v vsaki industrijski panogi in v vseh kulturah. Vendar pa teh sposobnosti ne učijo v nobeni šoli in prav to je slepa pega današnjega visokega šolstva. Če želimo to spremeniti, se moramo posloviti od uveljavljenih metod učenja, kajti te so povečini preživeli ostanki srednjega veka.

In kaj nam potem ostane? Nič! In prav na tej točki se pričinja prihodnost. Ta prosti tek je mesto možnosti, kjer se lahko vzpostavi nov način učenja in nova oblika visokega šolstva.

V zvezi s to obliko je potrebno poudariti tri vire, ki so bistveni:

1. dojemanje družbenih izzivov kot trajnostne preobrazbe, ki vzpodbuja partnerstvo, situativno ter interdisciplinarno angažiranost
2. učne metode, ki pri študentih porajajo vprašanja, aspiracijo in zavest
3. uvajanje metod in orodij socialne tehnologije, ki dopuščajo, da osvetlimo prihodnost

Če s tem povežemo še nekaj bazičnih znanj o zadevah kot so denar, vodenje financ, sistemska teorija in če nekaj ročnih orodij preoblikujemo v moderne sisteme, bomo dobro pripravljeni na izzive tega stoletja.

Danes obstaja zelo malo povezav med ljudmi, ki delajo v tej smeri. Ali ne bi teh inovativnih in navdiha polnih ljudi povezali v globalno raziskovalno šolo, kjer bi prihajalo do izmenjave znanj. Lahko bi ji nadedli npr. ime »G-school« za zeleno, generativno politično-raziskovalno visoko šolo za preobrazbo gospodarstva in družbe? Morda bi ta mreža prototipov vnesla novo življenje v sicer stare, umirajoče institucije univerz?

7. Javna zavest in poglobljanje demokracije

Sedma akupunkturna točka zadeva našo lastno evolucijo, nas kot konzumentov, uporabnikov in državljanov. Današnja družba sestoji v glavnem iz treh sektorjev: gospodarskega, državnega in civilnega. V teh sektorjih srečujemo štiri različne oblike komuniciranja: Prva oblika je memoriranje (Downloads - enostranska, manipulativna, kot npr. politična ali ekonomska propaganda). Druga oblika je debata (dvosmerna, transakcionalna). Tretja oblika je dialog (multilateralen, reflektirajoč) in četrta je oblika, ki jo Scharmer poimenuje Presencing (multilateralen in transformativen).

Kapitalizem 1.0 je omejen na prva dva tipa komunikacije. Naša naloga pa je, da jakost teh dveh tipov znižamo in stopimo korak od transakcionalnega k reflektivnemu in transformativnemu (tri in štiri) tipu komunikacije.

V modelu kapitalizma 2.0 so združeni prvi trije tipi. Najvišja dosežena oblika je dialog in čeprav je dialog precej »gibka« oblika, je vendarle premalo transformativna, da bi z njim dosegli resnejši preboj in inovacije.

V doslej še nerealiziranem družbenem modelu 3.0 bodo prvi trije tipi do neke mere vključeni, vendar pa bo ta model bolj osredotočen na vzpostavljanje novih infrastruktur za družbeno prenovo, na pobude za inovacije in spremembe.

Novosti, ki jih prinaša sedem akupunkturnih točk

Skupno vsem sedmim akupunkturnim točkam je, da vsaka od njih podpira enega od odločilnih členov nove infrastrukture. Scharmer predlaga, da v izogib morebitnim pomanjkljivostim, pričnemo najprej s širitvijo že obstoječih in delujočih primerov.

Hkrati s tem moramo ustvariti mesta, ki bodo predstavljala povezovalno infrastrukturo za srečevanje, skupno premišljanje ter ustvarjalno delo pionirjev vseh sedmih akupunkturnih točk, kjer si bodo ti lahko prisluhnili, izmenjavali znanja, ocenjevali prototipe in se medsebojno podpirali.

Če še enkrat povzamemo, gre za to, da splet potrebnih aktivnosti razvijamo v naslednjem vrstnem redu:

1. Nadaljujemo z razvojem konvencionalnih koordinacijskih mehanizmov za reguliranje družbene menjave, ki izvira iz vzajemne zavesti in skupne volje.
2. Vzpostavimo nove oblike lastniških pravic na način, ki omogoča ekonomsko ovrednotenje naravnih, kulturnih in socialnih dobrin.
3. Vzpostavimo nove oblike človekovih pravic, ki zagotavljajo vsem ljudem temeljni dohodek, zdravstveno oskrbo, izobraževanje in podjetniško udejstvovanje.
4. Oblikujemo bolj uravnoteženi finančni sistem, ki področja z viškom investicijskega kapitala, zaradi visokih finančnih donosov in hkrati nizkim socialni donosom, izravnava s področji z visoko socialno-ekološko vrednostjo, ki se zaradi nizkih finančnih donosov ubadajo s primanjkljajem investicijskega kapitala.
5. Preusmerimo javne in privatne investicije k zelenim in socialnim tehnologijam ter pričnemo z vzpostavljanjem takšnih lastniških pravic, ki so široko družbeno koristne.
6. Oblikujemo vzgojo-izobraževalni proces za vodilno kadrovske strukturo, ki vodi k omejevanju nesmiselne produkcije in hkrati dovoljuje učenje nastajajoče prihodnosti.
7. Dvigujemo raven družbene komunikacije in refleksije, potrebne za poglobljanje procesov demokracije.

Sliši se veliko, toda vse te stvari so že v nastajanju. Kar manjka, je to, da se v družbenem smislu vsi skupaj bolj mobiliziramo in da potrebne ukrepe prepoznamo kot paket povezanih akupunkturnih točk. V tradicionalni kitajski medicini ta izraz pomeni celostni pristop k aktiviranju samozdravilnih moči organizma. To je povsem enako temu, kar potrebujemo za socialni organizem. Mi sami smo tisti, ki ta socialni organizem iz trenutka v trenutek soustvarjamo. Pri tem se moramo zavedati, da tako imenovani zakoni ekonomije in sociologije niso enaki tistim, ki veljajo za naravoslovje. Zakoni, ki urejajo družbo, morajo biti mnogo bližje zavesti ljudi in če se ta zavest spremeni, potem se spremeni tudi odnos do zakonov. To pa nas privede nazaj k slepi pegi aktualnega časa: h kvaliteti zavesti, ki jo kot človeška bitja delimo.

Tekst in prevodi: Drago Purgaj

Viri:

1. Jahresthema, Sektion für Landwirtschaft am Goetheanum, 2012
2. Steiner Rudolf, Wie erlangt man Erkenntnisse der höheren Welten, Berlin, 1904
3. Scharmer C. O., Theory U, Leading from the Future as it Emerges, Cambridge, 2007
4. Barnes Peter, Capitalism 3.0, San Francisco, 2006
5. Lietaer Bernhard, The Future of Money, London, 2001